

ISSN 2518-1890
DOI 10.35619/ucpmk.v49i

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут культурології
Національної академії мистецтв України**

**Ministry of Education and Science of Ukraine
Rivne State University of the Humanities
Institute of Culturology
of the National academy of Arts of Ukraine**

**УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА:
МИНУЛЕ, СУЧАСНЕ, ШЛЯХИ РОЗВИТКУ
Науковий збірник**

**UKRAINIAN CULTURE:
THE PAST, MODERN WAYS OF DEVELOPMENT
Scientific journals**

**За загальною редакцією *В.Г. Виткалова*
Editor-in-Chief *V. Vytkalov***

**Засновано у 1995 році
Founded in 1995**

***Випуск 49*
*Issue 49***

**Рівне : РДГУ, 2024
Rivne : Rivne State University in the Humanities, 2024**

Співзасновники: Рівненський державний гуманітарний університет та Інститут культурології Національної академії мистецтв України; видавець: Рівненський державний гуманітарний університет

Збірник перересторований МОН України як фахове видання з культурології (Додаток 4 до наказу Міністерства освіти і науки України 02.07.2020 № 886) і входить до категорії «Б», за спеціальностями: 023 – образотворче мистецтво; 024 – хореографія; 025 – музичне мистецтво; 026 – сценічне мистецтво; 027 – музеєзнавство. Пам'яткознавство; 034 – культурологія. Згідно зі змінами до наказу № 220 від 12.02.2024 р. до збірника додано нові напрями: 022 – дизайн; 028 – менеджмент соціокультурної діяльності.

Друкується за рішенням учених рад РДГУ (протокол № 12 від 5 грудня 2024 р.) та Інституту культурології НАМ України (протокол № 9 від 26 листопада 2024 р.)

Видання зареєстровано: ISSN International Centre (Paris, FRANCE): ISSN № 2411-1546 (Print)

Видання індексується: Index Copernicus (Польща), Google Scholar, Cosmos (США) та Research Gate, Research Bible (Німеччина); CEEOL; Cite factor; European Reference Index for the Humanities (ERIH), Збірник поданий на порталі Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського в інформаційному ресурсі «Наукова періодика України».

Статті перевіряються на системі антиплагіат «strikeplagiarism», або «Unicheck».

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації видано Міністерством юстиції України, серія КВ № 22258-12158 ІІР від 20.05.2016 р.

Головний редактор:

Muszkieto Radoslaw – prof. UMK profesor uniwersytetu Katedra Kultury Fizycznej Nicolaus Copernicus University, Toruń, експерт Міністерства національної освіти (Республіка Польща); **Виткалов Сергій Володимирович** – доктор культурології, професор, професор кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства, Рівненський державний гуманітарний університет, заступник головного редактора (Україна).

Редакційна колегія:

Чміль Г. П. – доктор філософських наук, професор, дійсний член (академік) Національної академії мистецтв України, директор Інституту культурології НАМУ (голова редколегії); **Андрущенко Т. І.** – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри етики та естетики, Український державний університет ім. М. П. Драгоманова (Україна); **Афоніна О. С.** – доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри академічного і естрадного вокалу та звукорежисури, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв (Україна); **Безугла Р. І.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач відділу теорії та історії культури Інституту проблем сучасного мистецтва НАМУ (Україна); **Бокотей М. А.** – кандидат мистецтвознавства, доцент, член-кореспондент НАМ України, завідувач кафедри художнього скла, Львівська національна академія мистецтв (Україна); **Виткалов В. Г.** – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства, Рівненський державний гуманітарний університет, відповідальний секретар (Україна); **Вергунова Н. С.** – кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувач кафедри «Дизайн та 3d моделювання» Харківського національного університету міського господарства ім. О. Бекетова; **Гаврилюк С. В.** – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності, Волинський національний університет імені Лесі Українки (Україна); **Гончарова О. М.** – доктор культурології, професор, професор кафедри музеєзнавства та експертизи історико-культурних цінностей, Київський національний університет культури і мистецтв (Україна); **Гуменчук А. В.** – кандидат історичних наук, доцент, перший проректор, Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури (Україна); **Горбань Ю. І.** – кандидат культурології, професор кафедри інформаційних технологій, Київський національний університет культури і мистецтв (Україна); **Герчанівська П. Е.** – доктор культурології, професор, кафедри культурології, НУ Києво-могилянська академія (Україна); **Душний А. І.** – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри народних музичних інструментів та вокалу, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка (Україна); **Дичковський С. І.** – доктор культурології, професор, Польського Лінгвістичного ун-ту (Poland); **Жукова Н. А.** – доктор культурології, професор кафедри графіки, ВПІ «КПІ ім. І. Сікорського» (Україна); **Зінків І. Я.** – доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри теорії музики, Львівська національна музична академія ім. М.В. Лисенка (Україна); **Кротова Т. Ф.** – доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри мистецтва і дизайну костюму, Київський національний університет технологій та дизайну; **Коваль Л. М.** – доктор технічних наук, доцент, завідувач кафедри графічного дизайну, Київська академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну ім. М.Бойчука (Україна); **Копієвська О. Р.** – доктор культурології, професор, завідувач кафедри арт-менеджменту та івент-технологій, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв (Україна); **Кашшай О.С.** – кандидат мистецтвознавства, в.о. проректора з наукової роботи, Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури (Україна); **Курдина Ю. М.** – кандидат історичних наук, старший викладач кафедри історії, музеєзнавства і культурної спадщини, Національний університет «Львівська політехніка» (Україна); **Кідрова І. О.** – кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри «Музичне мистецтво естради» КЗ Київської ради «Академія мистецтв ім. П.Чубинського»; **Лагутенко О. А.** – доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри теорії та історії мистецтв Національна академія образотворчого мистецтва та архітектури (Україна); **Любарєв В. В.** – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри менеджменту та інноваційних технологій соціокультурної діяльності, Український державний університет ім. М. Драгоманова (Україна); **Матоліч І. Я.** – кандидат мистецтвознавства, завідувач кафедри дизайну «Університет Короля Данила»; **Мартич Р. В.** – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, Київський університет імені Б. Грінченка (Україна); **Майстренко-Вакулєнко Ю. В.** – кандидат мистецтвознавства, доцент, в.о. проректора з наукової та творчої роботи, Національна академія образотворчого мистецтва та архітектури (Україна); **Максимовська Н. О.** – доктор педагогічних наук, професор кафедри менеджменту культури та соціальних комунікацій, Харківська державна академія культури (Україна); **Оборська С. В.** – кандидат мистецтвознавства, професор, Київський національний університет культури і мистецтв (Україна); **Олійник В. А.** – кандидат мистецтвознавства, доцент, ПВНЗ «Київський університет культури»; **Патик Р. С.** – кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент, професор, ЛНАМ, Вчений секретар Західного центру Національної академії мистецтв України (Україна); **Петрова І. В.** – доктор культурології, професор, професор кафедри івент-менеджменту та індустрії дозвілля, Київський національний університет культури і мистецтв (Україна); **Петрова О. М.** – доктор філософських наук, професор, головний співробітник ППСМ АМ України, почесний академік НАМ України (Україна); **Сташевська І. О.** – доктор педагогічних наук, заслужений діяч мистецтв України, професор, Харківська державна академія культури (Україна); **Смирна Л. В.** – доктор мистецтвознавства, старший науковий співробітник, начальник відділу міжнародних наукових і мистецьких зв'язків, Національна академія мистецтв України (Україна); **Совгиря Т. І.** – доктор культурології, професор кафедри режисури та акторської майстерності Київський національний університет культури і мистецтв (Україна); **Тагарнікова А. А.** – доктор мистецтвознавства, доцент кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін, Міжнародного гуманітарного університету (Україна); **Шабанова Ю. О.** – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії і педагогіки, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» (Україна); **Жукова Н. А.** – доктор культурології, професор кафедри графіки ВПІ, «КПІ ім. І. Сікорського» (Україна); **Zukow Walery** – Associate professor, Department of Spatial Management and Tourism, Nicolaus Copernicus University in Torun, Torun (Poland); **Фрайт О.** – доктор мистецтвознавства, професор кафедри музично-теоретичних дисциплін та інструментальної підготовки, Дрогобицький державний педуніверситет ім. І. Франка (Україна); **Фрідріх А. В.** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри практики англійської мови, РДГУ (PhD Affiliation: Warsaw University, Poland Indiana University, the USA, nonresidential fellowship, U4U, Invited Scholar), редагування англійського тексту анотацій (Україна); **Skuza Sylwia** – professor UMK, habilitated doctor, Editor-in-chief of series Sport: Language, Society, Culture, Head of the department of Romance Language Nicolaus Copernicus University in Torun; **Lech Zielinski** – professor, habilitated doctor, Editor-in-chief of the Translation Studies Yearbook. Studies on the theory, practice, and didactics of translation (Rocznik Przekładoznawczy), Editor-in-chief of series Sport: Language, Society, Culture. Head of the Department of German and Japanese and Translation Studies. Nicolaus Copernicus University in Torun

Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку : наук. зб. Вип. 49 / упоряд. і наук. ред. В. Г. Виткалов ; редкол.: Г. П. Чміль, В. Г. Виткалов, П. Е. Герчанівська та ін. ; наук.-бібліогр. редагування наукової бібліотеки РДГУ. Рівне : РДГУ, 2024. 659 с.

ISSN 2518-1890

Редагування англійського тексту анотацій – канд. пед. наук, доц. кафедри практики англійської мови РДГУ **Фрідріх А. В.**

Рецензент: **Панченко В. І.** – доктор філософських наук, професор, професор кафедри етики, естетики і культурології Київського національного університету ім. Т.Г. Шевченка; **Демчук Р.В.** – доктор культурології, професор кафедри культурології Національного університету «Києво-Могилянська академія»; **Фабрика-Процька О.** – доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри музичної україністики та народно-інструментального мистецтва Навчально-наукового інституту мистецтв, Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника, Івано-Франківськ, Україна

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

У збірнику вміщено статті науковців вищих навчальних закладів, присвячені розгляду історико-культурологічної проблематики переважно західноукраїнських теренів. Певна частина матеріалу висвітлює різні грані теоретико-методологічних проблем української культури. Окремий розділ складають повідомлення, огляди та рецензії.

Для науковців, студентів, аспірантів та усіх тих, хто цікавиться вітчизняною історико-культурною спадщиною.

ISSN 2518-1890

**ТЕОРЕТИЧНА ТА ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
027 «МУЗЕЄЗНАВСТВО, ПАМ'ЯТКОЗНАВСТВО» У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Василина Палинчак-Кутузова – старший викладач кафедри готельно-ресторанної та музейної справи, Мукачівський державний університет, м. Мукачево
<https://orcid.org/0000-0001-5330-484x>
<https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi49.916>

Олійник Вікторія – доцент, к. культурології кафедри готельно-ресторанної та музейної справи Мукачівський державний університет, м. Мукачево
<https://orcid.org/0009-0005-3721-8948>

Діана Штерр – канд. іст. наук, старший викладач кафедри готельно-ресторанної та музейної справи, Мукачівський державний університет, м. Мукачево
<https://orcid.org/000-0003-0423-9396>

Моргун Алла – кандидат філологічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій, Мукачівський державний університет,
<https://orcid.org/0000-0002-4434-4919>

Стаття присвячена розгляду процесу підготовки студентів, які навчаються на спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'ятокознавство» в Мукачівському державному університеті. Подається характеристика освітньої програми, за якою здійснюється навчання за цим напрямом. Теоретична частина статті присвячена розгляду дисциплін, які викладаються для студентів, які здобувають вищу освіту на цій спеціальності. Вказані основні професійні обов'язки фахівця у сфері музеєзнавства та пам'ятокознавства, посади, які можуть займати випускники. Здійснено аналіз шляхів та методів навчання студентів для здобуття необхідних знань, умінь та навичок. Окрім того, охарактеризовано й практичну підготовку майбутніх музейників, яка здійснюється на базі Музею прикладного мистецтва Закарпаття МДУ, а також інших музеїв Закарпатської області. Практична складова навчання передбачає самостійну підготовку студентами проектів, концепцій, тематичних структур, тематико-експозиційних планів, каталогів, описів предметів та експонатів, що дозволить їм краще зрозуміти нюанси музейної роботи, отримати необхідні навички для роботи в музейній та пам'яткоохоронній сферах.

Ключові слова: музеєзнавство, пам'ятокознавство, підготовка студентів, Мукачівський державний університет, кафедра готельно-ресторанної та музейної справи, музей

Одним із актуальних завдань сьогодення є підготовка фахівців, здатних вирішувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі музейної справи, охорони та використання пам'яток. На теперішній момент тільки кілька університетів в Україні випускають спеціалістів цього профілю. Підготовка студентів в інших університетах здійснюється в рамках спеціальностей «історія», «археологія», «етнологія», а не «музеєзнавство, пам'ятокознавство», що не дозволяло випускникам отримувати кваліфікації, що пов'язані з музейною та пам'ятокознавчою сферою. Розробка професійних кваліфікацій в Національному класифікаторі професій ДК 003:2005 передбачала, що випускники-бакалаври отримували лише професійну кваліфікацію організатор подорожей (екскурсій) (3414), а магістри – науковий співробітник, зберігач фондів, зберігач експонатів, музейний доглядач (2431) [6]. Згідно зі змінами 2010 р. до Національного класифікатора бакалаври-музеєзнавці отримали можливість отримати кваліфікацію екскурсовод, організатор екскурсій (3414), стажист-дослідник (3119), а магістри – молодший науковий співробітник, експерт з комплектування музейного та виставочного фонду, зберігач експонатів, зберігач фондів (2431), екскурсознавець (2481) [7].

Серед університетів, які готують спеціалістів для роботи в музейній та пам'ятокознавчій сферах, – Мукачівський державний університет. У 2017 році МДУ отримав ліцензію на підготовку здобувачів зі спеціальності 027 Музеєзнавство, пам'ятокознавство за першим (бакалаврським) рівнем освіти (Наказ МОН № 51-л від 17.03.2017р.) в обсязі 30 чоловік (з урахуванням строків навчання) [2]. У 2017 році в університеті було розроблено, затверджено Вченою радою університету (протокол №21 від 27 червня 2017 року) і впроваджено в освітній процес ОПП «Музеєзнавства, пам'ятокознавства» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, ступінь «Бакалавр» спеціальності 027 «Музеєзнавства, пам'ятокознавства» (наказ №109-Од від 27 червня 2017 року). Освітня програма «Музеєзнавства, пам'ятокознавства» розроблена у відповідності до вимог Стандарту вищої освіти для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, ступінь

«Бакалавр» галузь знань 02 «Культура та мистецтво», спеціальність 027 «Музеєзнавства, пам'яткознавства» (наказ Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. № 566) [1]. З 2020 р. на базі факультету менеджменту та індустрії гостинності Мукачівського державного університету діє кафедра готельно-ресторанної та музейної справи. Вона є випусковою з підготовки фахівців за освітніми ступенями бакалавр і магістр зі спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа», і бакалавр зі спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство» [3].

Підготовка спеціалістів у музейній та пам'яткоохоронній сферах вимагає оволодіння знаннями з географії та історичних аспектів виникнення і розвитку музеїв; методів інтерпретації та популяризації культурної спадщини; характеристик, властивостей і функцій пам'яток; принципів і концепцій використання історико-культурних і природних об'єктів у сучасному світі. Також вона включає методику науково-дослідної, експертної, інноваційної та екскурсійної діяльності; технології оцінювання, експертизи й збереження культурно-історичних фондів; методи створення музейних експозицій; підходи до музейної педагогіки, екскурсійної та освітньої діяльності; а також інструменти музейного менеджменту, управління історико-культурною спадщиною, інформаційні й комунікаційні технології. Викладання дисциплін за спеціальністю ведеться викладачами, які мають великий досвід та знання з історії, джерелознавства, організації музейної діяльності, пам'яткоохоронній сфері, а також музейниками-практиками, які надають практичну та теоретичну допомогу.

Основні професійні обов'язки фахівця у сфері музеєзнавства та пам'яткознавства:

- володіння знаннями про нормативно-правову базу та її актуальні зміни у сфері музеєзнавства і пам'яткознавства;
- уміння аналізувати та систематизувати історичний матеріал, оцінювати ключові події й явища української історії у світовому контексті;
- навички роботи в галузі експозиційної, науково-фондової та культурно-просвітницької діяльності;
- здатність проводити атрибуцію та експертизу об'єктів історико-культурної спадщини;
- виконання комплексу заходів з охорони пам'яток;
- проектування розвитку музейно-заповідної мережі та закладів музейного типу;
- організація взаємодії між музейно-заповідною мережею, об'єктами культурної спадщини та туристичною сферою;
- ефективна комунікація та співпраця з державними й громадськими організаціями, а також міжнародними музейними й пам'яткоохоронними інституціями.

Знання, вміння та навички, здобуті під час навчання за спеціальністю 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство» дають змогу випускникам здійснювати професійну діяльність на таких посадах:

- організатор подорожей (екскурсій)
- оцінювач-експерт;
- молодший науковий співробітник (архівна справа, музеєзнавство);
- науковий співробітник (архівна справа, музеєзнавство);
- експерт з комплектування музейного та виставочного фонду;
- зберігач експонатів;
- зберігач фондів;
- екскурсознавець [4].

Студенти, які здобувають освіту за цим напрямом, вивчають обов'язкові дисципліни, а також вибіркові, які дозволять глибше і повніше опанувати обрану спеціальність. Згідно з ОПП навчання здійснюється за такими дисциплінами [8]:

Дисципліна «*Ділове адміністрування в музейній справі*» є обов'язковим компонентом ОПП «Музеєзнавство, пам'яткознавство», ОС «Бакалавр», спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство», вивчається на другому році підготовки у третьому семестрі та забезпечує здобувачам розуміння основних принципів управління музеєм як бізнесом. Вони навчаються планувати, організовувати, контролювати та координувати всі аспекти музейної діяльності. Знання ділового адміністрування дозволяють ефективно розподіляти ресурси, приймати обґрунтовані рішення, взаємодіяти з партнерами та спонсорами, а також забезпечувати фінансову стабільність музею. Важливим у підготовці фахівців є не так здобуття знань, як розвиток здатності їх використовувати, по-управлінському мислити. Це потребує від викладачів знання складної техніки управління розвитком мислення студентів, здатності створювати проблемні ситуації, стимулювати їх пізнавальну активність.

Для ефективної підготовки майбутніх музейних працівників під час вивчення дисципліни застосовуються методи активного навчання: проблемні лекції із запрошеними лекторами –

практикуючими спеціалістами-музейниками, семінари і тематичні дискусії, контрольні роботи, імітаційні вправи, аналіз ситуацій, виконання ролей, ділові ігри.

Саме завдяки симуляції реальних кейсів в ділових іграх, здобувачі мають можливість спробувати побути культурними дієвцями та менеджерами, пропрацювати різноманітні ситуації та оцінити свої дії в уявних кризових моментах, проаналізувати ефективність застосування своїх hard та soft skills.

Дисципліна *«Музейна екскурсійна діяльність»* є обов'язковим компонентом ОПП «Музеєзнавство, пам'яткознавство», ОС «Бакалавр», спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство», вивчається на третьому році підготовки у п'ятому семестрі та присвячена розробці та проведенню екскурсій у музеях. Студенти вивчають основи екскурсознавства, термінологію екскурсійної діяльності, види екскурсійних послуг, організацію надання екскурсійних послуг, класифікацію екскурсій, екскурсійний процес та екскурсійний метод, елементи педагогіки, психології та логіки в екскурсійній діяльності, різноманітні методики та техніки проведення екскурсій, навчаються працювати з різними аудиторіями, розробляти екскурсійні маршрути та створювати цікаві та інформативні екскурсійні програми, знайомляться з технологічними етапами створення екскурсії. В ході вивчення дисципліни важливою складовою також є ознайомлення здобувачів з поняттям професійна майстерність екскурсовода, професійними вимогами, складовими професії екскурсовода. Практична складова підготовки передбачає розробку екскурсійного маршруту, тексту екскурсії, проведення віртуальної екскурсії в обраному музеї, підготовки необхідної документації (включно з портфелем екскурсовода) за встановленими зразками, що значно спростить майбутнім фахівцям роботу в галузі туристичного супроводу та екскурсійного обслуговування. Знання музейної екскурсійної діяльності є необхідними для будь-якого музейного працівника, оскільки екскурсії є одним з основних способів популяризації музейних колекцій та залучення відвідувачів.

Дисципліна *«Інновації в музейній справі»* є обов'язковим компонентом ОПП «Музеєзнавство, пам'яткознавство», ОС «Бакалавр», спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство», вивчається на четвертому році підготовки у сьомому семестрі та забезпечує ознайомлення здобувачів із сучасними тенденціями в музейній справі, зокрема використання нових технологій, інтерактивних експозицій, цифрових колекцій та онлайн-платформ. Майбутні фахівці отримують навички розробки інноваційних проектів, які дозволяють зробити музей більш привабливим для відвідувачів, підвищити рівень залученості аудиторії та сприяти розвитку музейної справи в цілому. Теоретична складова дисципліни передбачає ознайомлення з теоріями інноваційного розвитку, міжнародним законодавством щодо впровадження інновацій в музейній та туристичній галузях, українськими та зарубіжними реаліями державного регулювання інноваційної діяльності. Практична ж складова вивчення дисципліни передбачає зустрічі із запрошеними фахівцями практиками з комунікації, що розвивають напрямок SMM та активно розвивають різноманітні проекти в соціальних мережах. Також під час вивчення дисципліни здобувачі застосовують здобуті знання для аналізу ефективності взаємодії музеїв в соціальних мережах шляхом порівняння сторінок/блогів/влогів/сайтів музейних та культурних установ, оцінці їх привабливості, комунікації з відвідувачами, популярності, ефективності, а також намагаються здійснити комплексний аналіз маркетингової стратегії та окреслити можливі помилки в ній і запропонувати рішення, яким чином можна покращити комунікацію та залучити більше відвідувачів.

Дисципліна *«Історія колекцій і зібрань пам'яток історії та культури»* є обов'язковим компонентом ОПП «Музеєзнавство, пам'яткознавство», ОС «Бакалавр», спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство», вивчається на третьому році підготовки у шостому семестрі. Ця дисципліна присвячена вивченню історії формування колекцій, як приватних, так і музейних. Включає в себе вивчення світового та українського досвіду в цій сфері. Здобувачі освіти можуть ознайомитися із методами та принципами формування колекцій, відомими збірками від античного періоду по сьогодні, навчаються відбирати та визначати предмети, які є вартісними для колекціонування та зберігання, отримують необхідні навички для складання каталогів та описів колекцій.

Дисципліна *«Культурний грантрайтинг в музейній справі»* є обов'язковим компонентом ОПП «Музеєзнавство, пам'яткознавство», ОС «Бакалавр», спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство», вивчається на четвертому році підготовки у восьмому семестрі. Цей курс навчає здобувачів складати ефективні грантові заявки для отримання фінансування на музейні проекти. Здобувачі вивчають основні принципи грантрайтингу, ознайомлюються з вимогами різних грантових програм, вчать формулювати цілі проекту, описувати очікувані результати та складати бюджет. Уміння писати грантові заявки дозволяє музеям залучати додаткові кошти на розвиток та реалізацію нових проектів.

Дисципліна *«Джерелознавство в музейній справі»* є обов'язковим компонентом ОПП «Музеєзнавство, пам'яткознавство», ОС «Бакалавр», спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство», вивчається на третьому році підготовки у шостому семестрі. Вивчення цієї дисципліни дозволить студентам використовувати міждисциплінарний підхід в атрибуції об'єктів

історико-культурної спадщини, досліджувати та інтерпретувати історико-культурну інформацію музейних предметів, об'єктів культурної спадщини, природних пам'яток, формувати план культурно-освітньої роботи та організувати заходи з популяризації музейних цінностей, об'єктів історико-культурної спадщини, природних пам'яток з врахуванням потреб різних верств населення.

Дисципліна *«Основи археології та антропології»* є обов'язковим компонентом ОПП «Музеєзнавство, пам'яткознавство», ОС «Бакалавр», спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство», вивчається на першому році підготовки у першому семестрі. Під час вивчення предмету студенти отримують основні знання з археології та антропології, що в подальшому допоможе правильно ідентифікувати, класифікувати та розподіляти специфічні предмети з музейних колекцій, а також встановлювати датування історико-археологічних пам'яток.

Дисципліна *«Фондознавство»* є обов'язковим компонентом ОПП «Музеєзнавство, пам'яткознавство», ОС «Бакалавр», спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство», вивчається на другому році підготовки у другому семестрі. Ця дисципліна спрямована на забезпечення глибоке розуміння студентами особливостей музейних фондів, їх специфіку та класифікацію. У результаті її вивчення здобувачі освіти зможуть здійснювати пошукову роботу з метою з'ясування перспектив виявлення нових, значущих з точки зору обліку, об'єктів культурної спадщини.

Дисципліна *«Наукове комплектування, облік та зберігання музейних фондів»* є обов'язковим компонентом ОПП «Музеєзнавство, пам'яткознавство», ОС «Бакалавр», спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство», вивчається на четвертому році підготовки у сьомому семестрі. Є однією із важливих дисциплін для музейних співробітників, оскільки допомагає отримати знання про одну із основних форм діяльності музею – фондову. Її вивчення дозволить студентам оволодіти інформацією про види музейних фондів, їх розподіл, особливості, умови зберігання та облікування експонатів, шляхи поповнення фондів колекцій. На основі отриманих знань вони зможуть здійснювати експертизу пошкоджених пам'яток для визначення методів реконструкції/реставрації та вчасну передачу експонатів до реставраційного відділу.

Дисципліна *«Експертиза історичних та культурних цінностей»* є обов'язковим компонентом ОПП «Музеєзнавство, пам'яткознавство», ОС «Бакалавр», спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство», вивчається на другому році підготовки у третьому семестрі. Вивчення цього предмету спрямоване на опанування студентами знань, умінь та навичок, необхідних їм для здійснення експертизи пам'яток, встановленні їх історичної та культурної цінності, походження тощо та особливості їх проведення, законодавче регулювання у цій сфері.

Дисципліна *«Профільні групи музеїв»* є вибірковою компонентом ОПП «Музеєзнавство, пам'яткознавство», ОС «Бакалавр», спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство», вивчається на третьому році підготовки у шостому семестрі. Ця дисципліна покликана забезпечити студентам глибоке розуміння різноманіття музейних установ, їх специфіки та особливостей функціонування. Вивчення дисципліни допомагає здобувачам структурувати величезний масив інформації про музеї, класифікувати їх за різними критеріями (профіль, тип, категорія, форма власності тощо). Вивчаючи різні профільні групи музеїв, здобувачі отримують знання про особливості формування фондів, створення експозицій, проведення наукових досліджень в музеях різних профільних груп. Здобувачі набувають навичок аналізувати діяльність конкретних музеїв, визначати їх профіль та тип, а також розробляти власні проекти. Практична частина підготовки в рамках вивчення дисципліни передбачає симуляцію реального кейсу в рамках ділової гри – відкриття та планування роботи музею певного профілю. Знання, отримані в рамках курсу, є необхідними для подальшої професійної діяльності майбутніх фахівців у музеї будь-якого профілю.

Дисципліна *«Експозиційна діяльність музеїв»* є вибірковою компонентом ОПП «Музеєзнавство, пам'яткознавство», ОС «Бакалавр», спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство», вивчається на четвертому році підготовки у сьомому семестрі. У ході її вивчення студенти ознайомляться із видами та типами музейних експозицій, способами, методами їх побудови, експозиційними меблями, особливостями оформлення та дизайну. Для цієї дисципліни також характерним є застосування теоретичних знань на практиці, що полягає у визначенні типів експозиції, складанні проектів експозицій, оформленні документації. Практичне застосування отриманих знань відбувається на базі Музею прикладного мистецтва Закарпаття МДУ, а також у інших музеях Закарпатської області.

Дисципліна *«Науково-дослідна діяльність музеїв»* є вибірковою компонентом ОПП «Музеєзнавство, пам'яткознавство», ОС «Бакалавр», спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство», вивчається на четвертому році підготовки у сьомому семестрі. Метою предмету є ознайомлення здобувачів освіти з особливостями науково-дослідної роботи музеїв, її видами та спрямованістю.

Дисципліна *«Організація та державне регулювання музеїв»* є вибірковою компонентом ОПП «Музеєзнавство, пам'яткознавство», ОС «Бакалавр», спеціальності 027 «Музеєзнавство,

пам'яткознавство», вивчається на третьому році підготовки у п'ятому семестрі. Ця дисципліна охоплює широкий спектр питань, пов'язаних з організацією та діяльністю музеїв різних профілів та форм власності. Студенти можуть ознайомитися із особливостями державного регулювання музейної галузі, а саме із законодавчими та нормативно-правовими актами. Також отримують знання про міжнародні та українські музейні організації, пакти та конвенції, спрямовані на регулювання музейної та пам'яткоохоронної сфери у міжнародній діяльності.

Дисципліна «*Основи менеджменту та маркетингу в музейній справі*» є вибіркоким компонентом ОПП «Музеєзнавство, пам'яткознавство», ОС «Бакалавр», спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство», вивчається на четвертому році підготовки у сьомому семестрі. Ця дисципліна охоплює широкий спектр питань, пов'язаних з управлінням музеєм та його маркетингом. здобувачі вивчають основи маркетингу, аналізують ринок музейних послуг, розробляють маркетингові стратегії, вчать працювати з різними цільовими аудиторіями, організовувати рекламні кампанії та оцінювати ефективність маркетингових заходів. Знання менеджменту та маркетингу дозволяють музеям підвищити свою конкурентоспроможність та залучити більшу кількість відвідувачів. «Основи менеджменту та маркетингу в музейній справі» тісно переплетені з дисциплінами «Інновації в музейній справі» та «Ділове адміністрування в музейній справі», що в комплексному вивченні дозволяють майбутнім фахівцям не тільки розумітися на різноманітних особливостях управління музейними установами, не просто ознайомлюватися з тенденціями інноваційної діяльності, а на практиці застосовувати отримані знання в розробці та просуванні музейних продуктів, роботі із залученням нової аудиторії, побудові успішної моделі стратегічної комунікації «знання про продукт – зацікавлення продуктом – спробувати продукт – стати постійним клієнтом – стати послідовником», що дозволить ефективно просувати культурний музейний продукт з мінімальними витратами на рекламу.

Дисципліна «*Освітня та еколого-просвітницька діяльність в музеях*» є вибіркоким компонентом ОПП «Музеєзнавство, пам'яткознавство», ОС «Бакалавр», спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство», вивчається на четвертому році підготовки у восьмому семестрі. Ця дисципліна присвячена розробці та проведенню освітніх програм для різних категорій відвідувачів, а також еколого-просвітницьких заходів. Здобувачі знайомляться з роботою культурно-освітніх відділ музеїв, вивчають методологію та методику музейної педагогіки, розробляють освітні програми для дітей та дорослих, організовують освітні заходи: лекції, майстер-класи, семінари та конкурси. Знання в області освітньої та еколого-просвітницької діяльності дозволяють музеям виконувати важливу соціальну функцію – сприяти формуванню культурної свідомості та екологічної відповідальності.

Практична підготовка студентів відбувається на базі Музею прикладного мистецтва Закарпаття, що діє при університеті. Це дозволяє забезпечити та отримати практичні навички та професійні компетенції. На основі цього структурного підрозділу студенти можуть ознайомитися з основними напрямками культурно-освітньої роботи музею – підготовкою і проведенням музейних екскурсій, іншими базовими формами цієї роботи, взаємодії музею і вузу, дослідженнями музейної аудиторії. Крім того, на базі музею можливим є проведення лабораторних, практичних, семінарів, майстер-класів, івент-заходів, конференцій, екскурсій, а також організація дослідницької діяльності згідно навчальних планів та тематики музею [5].

Таким чином, предметно-дисциплінарне забезпечення спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство» є повним та всеохопним, що дозволить здобувачам освіти за цим напрямом здобути глибокі знання та необхідні навички і вміння для роботи у музейній та пам'яткоохоронній сфері. Практична база у Музеї прикладного мистецтва Закарпаття використовується для застосування теоретичних знань, що дозволяє студентам краще запам'ятовувати та правильно використовувати отримані знання та вміння. Створення та діяльність такого напрямку підготовки в Мукачівському державному університеті дозволить підготувати спеціалістів для місцевих музеїв обласного та районного значення, що покращить їх наукове та екскурсійне обслуговування.

Список використаної літератури:

1. Відомості про самооцінювання освітньої програми. Мукачівський державний університет. URL: <http://surl.li/oixpvt>
2. Відомості щодо здійснення освітньої діяльності у сфері вищої освіти. Мукачівський державний університет. URL: <https://cutt.ly/Y85T6MV>
3. Кафедра готельно-ресторанної та музейної справи. Мукачівський державний університет. URL: <https://tourism.msu.edu.ua/faculty-of-tourism/restaurant-business/>
4. Лужанська Т., Мілашовська О. Навчання за спеціальністю «музеєзнавство, пам'яткознавство» в МДУ. Мукачівський державний університет. URL: <https://msu.edu.ua/vv/navchannya-za-specialnistyu-muzeyeznavstvo-pamyatkoznavstvo-v-mukachivskomu-derzhavnomu-universiteti/>

5. Музей прикладного мистецтва Закарпаття. Мукачівський державний університет. URL: <https://msu.edu.ua/muzej-prikladnogo-mistectva-zakarpattya/>
6. Національний класифікатор України. 2005. Класифікатор професій ДК 003:2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb375609-05>
7. Національний класифікатор України. 2010. Класифікатор професій ДК 003:2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10>
8. Освітньо - професійна програма «Музеєзнавство, пам'яткознавство». Мукачівський державний університет. URL: <http://surl.li/pjbkuc>

References

1. Vidomosti pro samoosiniuvannia osvitnoi prohramy. Mukachivskiy derzhavnyi universytet. URL: <http://surl.li/teodcm>
2. Vidomosti shchodo zdiisnennia osvitnoi diialnosti u sferi vyshchoi osvity. Mukachivskiy derzhavnyi universytet. URL: <https://cutt.ly/Y85T6MV>
3. Kafedra hotelno-restoranoi ta muzeinoi spravy. Mukachivskiy derzhavnyi universytet. URL: <https://tourism.msu.edu.ua/faculty-of-tourism/restaurant-business/>
4. Luzhanska T., Milashovska O. Navchannia za spetsialnistiu «muzeieznavstvo, pamiatkoznavstvo» v MDU. Mukachivskiy derzhavnyi universytet. URL: <https://msu.edu.ua/vv/navchannya-za-specialnistyu-muzeieznavstvo-pamyatkoznavstvo-v-mukachivskomu-derzhavnomu-universiteti/>
5. Muzei prykladnogo mystetstva Zakarpattia. Mukachivskiy derzhavnyi universytet. URL: <https://msu.edu.ua/muzej-prikladnogo-mistectva-zakarpattya/>
6. Natsionalnyi klasyfikator Ukrainy. 2005. Klasyfikator profesii DK 003:2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb375609-05>
7. Natsionalnyi klasyfikator Ukrainy. 2010. Klasyfikator profesii DK 003:2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10>
8. Osvitno - profesiina prohrama «Muzeieznavstvo, pamiatkoznavstvo». Mukachivskiy derzhavnyi universytet. URL: <http://surl.li/qoqjum>

UDC 378.091.33-027.22-027.21:069:908(045)

UNDERSTANDING AND WORKING KNOWLEDGE OF STUDENTS IN THE DIRECTION 027 «MUSEOLOGY. MONUMENT STUDIES» ON THE BASIS OF THE MUKACHEVO STATE UNIVERSITY

Palynchak-Kutuzova Vasylyna - senior teacher
department of hotel, restaurant and museum affairs,
Mukachevo State University, Mukachevo

Oliynyk Viktoriya - associate professor,
of cultural studies of the department of hotel,
restaurant and museum aff
Mukachevo State University, Mukachevo

Shterr Diana - PhD in History,
Senior Lecturer at the Department of Hotel,
Restaurant and Museum Business,
Mukachevo State University, Mukachevo

Morgun Alla - Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor of the Department
of Philological Disciplines and Social Communications,

The article considers the process of preparing students studying in the specialty 027 «Museology, Monument Studies» at Mukachevo State University. The educational program for this area of study is described. The theoretical part of the article is devoted to subjects taught to students who receive higher education in this specialty. The main professional duties of a specialist in the field of museology and monument studies are indicated, and the positions that graduates can occupy. An analysis of the ways and methods of learning students to acquire the necessary knowledge, skills and abilities is carried out. In addition, the practical training of future museum workers, which is carried out on the basis of the Museum of Applied Arts of Transcarpathia, Mukachevo State University, as well as other museums of the Transcarpathian region, is also described. The practical component of learning involves themselves preparing of projects, concepts, thematic structures, thematic and exhibition plans, catalogs, descriptions of objects and exhibits by students, which will allow them to better understand the nuances of museum work and obtain the necessary skills for working in the museum and in the monument studies.

Key words: museology, monument studies, preparing students, Mukachevo State University, Department of Hotel, Restaurant and Museum Business, museum.

Надійшла до редакції 9.12.2024 р.

НОНКОНФОРМІЗМУ В ДИЗАЙНІ СЦЕНІЧНОГО ПРОСТОРУ	509
<i>ДЯДЮХ-БОГАТЬКО Н.</i> РЕКЛАМНІ НАПИСИ В ПРОЦЕСАХ ТВОРЕННЯ МІСЬКОГО ПРОСТОРУ	513
<i>ХОДОСОВ В.</i> РЕТРОСПЕКЦІЯ РОЗВИТКУ КІНЕТИЧНОЇ ТИПОГРАФІКИ ТА ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ В ДИЗАЙНІ	522
<i>СОЛОВІЙ І.</i> ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В КОНТЕКСТІ СТАЛОЇ МОДИ	527
<i>WANG SHUANGHU, КРОВОТА Т.</i> СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ІНТЕРАКТИВНОГО ДИЗАЙНУ В МУЗЕЙНИХ ЕКСПОЗИЦІЯХ	534
<i>ДИХНИЧ Л.П.</i> КОМУНІКАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МОДИ У ТВОРЧОСТІ МАРІЇ ГРАЦІЇ К'ЮРІ	542

НАПРЯМ «МУЗЕЄЗНАВСТВО. ПАМ'ЯТКОЗНАВСТВО»

Розділ І. МУЗЕЄЗНАВСТВО. ПАМ'ЯТКОЗНАВСТВО

<i>ПАПП В., БОШОТА Н., ПАУЛИК А., ПАЛИНЧАК-КУТУЗОВА В.</i> СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЦИФРОВІЗАЦІЇ МУЗЕЙНИХ КОЛЕКЦІЙ В УКРАЇНІ	552
<i>ЗАДОРЖНИЙ І., МАЛЕЦЬ О., МОРГУН А., ОЛІЙНИК В.</i> РУКОПИСНІ ІРМОЛОГІОНИ – ВАЖЛИВІ ДЖЕРЕЛА ДОСЛІДЖЕНЬ ДУХОВНО-ПІСЕННОЇ КУЛЬТУРИ ЗАКАРПАТТЯ ХVIII-XIX СТОЛІТЬ	559
<i>МОРГУН А., ПРОКОПОВИЧ Л., ЧОРІЙ М., МАЛЕЦЬ О.</i> РОЛЬ ФОНДОЗНАВСТВА У ЗБЕРЕЖЕННІ ДОКУМЕНТАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ СУСПІЛЬСТВА	564
<i>ПАУЛИК А., ШТЕРР Д., БОШОТА Н., ЧОРІЙ М.</i> РОЛЬ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ МУЗЕЯМИ	568
<i>ШТЕРР Д., ШИТІКОВА Т., ПАЛИНЧАК-КУТУЗОВА В., РОГЛЄВ Й.</i> МУЗЕЇ ЯК МАЙДАНЧИКИ ДЛЯ ДОСЛІДЖЕНЬ : НОВІ ПІДХОДИ ДО ЕКСПОНУВАННЯ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЇ	572
<i>ПАЛИНЧАК-КУТУЗОВА В., ОЛІЙНИК В., ШТЕРР Д., МОРГУН А.</i> ТЕОРЕТИЧНА ТА ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 027 «МУЗЕЄЗНАВСТВО, ПАМ'ЯТКОЗНАВСТВО» У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	577
<i>ОЛІЙНИК В., ШТЕРР Д., ЖЕРЕБАК О.</i> СУЧАСНІ ФОРМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ НАРОДНОЇ КУЛЬТУРИ ЗАСОБАМИ МУЗЕЮ ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА ЗАКАРПАТТЯ МУКАЧІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ В СИСТЕМІ ПАМ'ЯТКООХОРОННОЇ МЕРЕЖІ УКРАЇНИ	583

НАПРЯМ «МЕНЕДЖМЕНТ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Розділ І. МЕНЕДЖМЕНТ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СТРУКТУРІ КУЛЬТУРИ

<i>МАКСИМОВСЬКА Н.</i> МЕНЕДЖМЕНТ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СУЧАСНІЙ СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ	587
<i>УВАРОВА Т.</i> КУЛЬТУРА І МЕНЕДЖМЕНТ У ВІТЧИЗНЯНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ : СТАН, ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ	593
<i>ЛУЧИНСЬКА Л., ВИТКАЛОВ С.</i> КУЛЬТУРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ГУЦУЛЬЩИНИ І ФОРМИ ЙОГО ПРЕЗЕНТАЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ : УПРАВЛІНСЬКИЙ ВИМІР	604
<i>ДЬЯЧЕНКО Р., КОНОНЕНКО Л.</i> ІВЕНТ-ТУРИЗМ : ОСНОВНІ ПЕРЕВАГИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПРОМОЦІЇ 610 <i>АНДРУШКО І, ВИТКАЛОВ В.Г.</i> ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК НАПРЯМ КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ : ДОСВІД ТЕРНОПІЛЬЩИНИ	616
<i>КОЛОДЮК В.</i> АНАЛІЗ СУЧАСНИХ УМОВ ДІЯЛЬНОСТІ АРТИСТА В УКРАЇНІ : ТЕОРЕТИЧНО-	

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>